

Bohuslänsiana

PÅ HANDELSPLATSEN FOGELVIK

Av Sven Rydstrand

Handelsplatsen Fogelvik på Herrenäset var ett välkänt "Köpmanshus i skär-gården" under den stora sillperioden vid 1700-talets slut. Det var här som den berömda författarinnan Emilie Flygare-Carlén fick idén till sin roman med nyssnämnda titel, beroende kanske främst på att några av hennes släktingar här hade anställning hos den originelle patron Andreas Gerle. Domboken försvarar många interiörer från den stora handelsplatsen, och nedanstående protokoll berättar om en händelse under sillfisket år 1798:

Avskedade soldaten Hans Lundström hade till detta ting låtit inkalla herr handelsmannen Andreas Gerle på Fogelvik med påstående att som käranden emottagit svarandens lilla båt, Löparen kallad, för att till svarandens trankok Fogelvik under hela sillfisket föra sill, varför käranden såsom betalning skulle erhålla fjärdeparten av 22 skilling för varje tunna sill, men

svaranden det oaktat förrän sillfisket slutat skall igentagit båten och skilt käranden från all befattning därmed, utan att käranden på något sätt skall sig förbrutit.

Det måtte svaranden skyldig förklaras att till käranden betala dess andel å de laster, som på båten sedermera fördes, tillika med vad käranden förut förtjänat och av svaranden har att fordra. Varförutom påstående om laga ansvar å svaranden blivit yrkat för det han då båten fråntogs käranden, skall honom med hugg och slag överfallit, ävensom ersättning för rättegångskostnaderna varder påstådd.

Vid upprop av detta mål förekom käranden personligen men svaranden icke utan lät genom herr notarien Sonnenstein anmäla det han till bevakande av sin fordran på 1 000 riksdaler uti ett vid vällovliga rådhusrätten i Göteborg anhängigt konkursmål varit nödsakad företaga en resa till nämnda stad, vadan svaranden från inställelse här vid rätten nu skall vara hindrad. Anhållande för sådan orsak svarandeombudet om uppskov med denna, sak till nästa ting, vilket käranden väl ej bestridde men ingav till förment styrka av käromålet trenne så lydande attester.

"Det lämnas av mig till ett sannskyldigt bevis att jag var tillstädes hos herr Gerle i Fogelvik, då han kommenderade Hans Lundström att med en sillelast segla till Öseholme. Då frågade Lundström vad herr patron består då i seglinge-penningar, varpå Gerle gav Lundström en örfil, så han var till att skolat ramlat ned i båten, och så drev han Lundström ifrån båten, så att han ingen mera näring fick av sillfisket utan har måst hålla hemma vid sitt hus i fattigdomen. Detta vill jag med livlig ed besanna om så påfordras. Rished den. 12 mars 1798. Anders Risberg. Till vittne: Petter Larsson i Önna. Swen Jacobsson på Ödegården."

"Det lämnas av mig till ett sannskyldigt bevis att Gerle på Fogelvik slog till Hans Lundström en örfil i sin båt, så att han måste gå därifrån densamma dagen och då därefter ingen mera förtjänst fick av sillfisket och förläste sin förtjänst därmed, som jag vill med livlig ed besanna, om påfordras skulle. Sandröd den 16 mars 1798. – Johannes Ohlsson i Sanderöd. Till vittne: John Jahnsson i Håle."

"Det lämnas av mig till ett sannskyldigt bevis att jag var med Hans Lundström i Lunholt på Fogelvik, då han accorderade med Gerle om sillfiskeförtjänsten, att Hans Lundström skulle ha tio daler silvermynt på var fjärdepart och vart hundra daler i drickspenningar, som härmed till ett edeligt bevis lämnas, om så påfordras skulle. Håle den 15 mars 1798. - Soldaten Swen Währn på Lindals plats."

Till vittne: John Johnsson i Håle."

Målet uppsköts sålunda till ett annat ting, men det har inte lyckats mig att leta rätt på någon fortsättning i bevarade protokoll. Men Andreas Gerle förekommer mycket ofta vid tinget, och till andra klagomål emot honom blir det säkert tillfälle att återkomma.